

Sanna Kopra

Kiina – vastuullinen kehitysmaa?

Kiinan ilmastodiskurssit ja globaali vastuu

China – a responsible developing country? China’s climate change discourses and global responsibility

China’s engagement in international climate politics is undoubtedly imperative yet also raises a wide range of ethical questions globally. In this paper, I examine the discursive struggle over China’s role and responsibility in international climate politics. Firstly, I analyze how Western discourse on “responsible great powerness” attempts to redirect and constrain China’s position in international negotiations on climate change. Secondly, I argue that China defends its interests and responds to Western demands by advancing two, partly conflicting, climate discourses simultaneously. On one hand, despite its growing international status, China emphasizes its status as a poor developing country. On the other hand, the rhetoric of being a “responsible stakeholder” is used to assure other nations of China’s credibility and benevolence; China is neither a threat to other countries nor to the environment. The paper concludes that, without developed countries’ strict climate strategies, the US in particular, China will continue to focus on its “China as a developing country” discourse and will unlikely bear more global responsibility. Nevertheless, Western discourse on “responsible great powerness” restricts China’s policies since the Chinese government does not want to be perceived as a threat yet wishes to be seen as a “responsible stakeholder” instead.

Keywords: China, international climate politics, responsibility

Johdanto

Kiinan asema kansainvälisessä politiikassa on kohtunut nopeasti viime vuosikymmenten aikana. Erityisesti maailmalla on herättänyt kunnioitusta ja ihmetystä Kiinan nopea talouskasvu, jota sen on onnistunut ylläpitää noin kymmenen prosentin vuositasolla viimeisen parinkymmenen vuoden ajan huolimatta maailmantalouden suhdannevaihteluista. Nopean talouskasvun varjopuolena ovat kuitenkin olleet dramaattiset vaikutukset paikalliseen ja globaaliin ympäristöön. On arvioitu, että maailman 20 saastuneimmasta kaupungista 16 sijaitsee Kiinassa. Myös ilmastomuutoksen kiihdyttämisessä Kiina on nopeasti noussut keskei-

seen asemaan ja kasvavan kansainvälisen paineen alaiseksi, sillä se ohitti Yhdysvallat maailman suurimpana hiilidioksidipäästöjen tuottajana vuonna 2006. Tällä hetkellä Kiina tuottaa noin neljänneksen kaikista ihmisen aiheuttamista ilmastopäästöistä maailmassa (PBL Netherlands Environmental Assessment Agency 2012: 6). Onkin arvioitu, että jos Kiina jatkaa samaan tapaan kuin aiemmin (*business as usual*), tulee maailman keskilämpötila nousemaan pelkästään Kiinan toiminnan vuoksi 2,7 astetta, vaikka maailman kaikki muut valtiot onnistuisivat vähentämään kasvihuonepäästöjään peräti 80 prosentilla (Watts 2009a). Kiinalla on siis erittäin tärkeä rooli kansainvälisessä ilmastopoliitikassa.

Koska Kiina esiintyy kehitysmaiden johtajana, sillä on merkittävä asema näiden linjausten muodostamisessa kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. Kiinan ja muiden suurten kehittyvien maiden ilmastotoimet ovat myös tärkeä edellytys erityisesti Yhdysvaltain halukkuuteen sitoutua aiempaa kunnianhimoisempaan ilmastopolitiikkaan. Toisaalta on muistettava, että Kiina on edelleen kehitysmaa, jolla on rajoitetut mahdollisuudet osallistua globaalien haasteiden ratkaisemiseen. Tämän vuoksi Kiinan ilmastopoliittinen rooli herättääkin monia kysymyksiä erityisesti globaalista oikeiden mukaisuudesta sekä globaalista vastuunjaosta.

Vaikka globaalista ilmasto-oikeuden mukaisuudesta on puhuttu viime aikoina yhä enemmän, akateeminen tutkimus on tähän mennessä keskittynyt pääasiassa Kiinan vastuullisuuteen ilmastomuutoksen aiheuttamisessa (ks. esim. Harris 2011) ja Kiinan intresseihin kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa (ks. esim. Lewis 2007; Gong 2011; Moore 2011). Vähemmän huomiota sen sijaan on kiinnitetty siihen, millaista toimijuutta ja ilmastovastuullisuutta Kiina itse ottaa suhteessa siihen, millaista vastuullisuutta länsimaat siltä vaativat sen vaurastumisen ja globaalien aseman kehityksessä (ks. esim. Chan 2006; Chen 2012).

Tutkin tässä artikkelissa Kiinan roolia ja vastuullisuutta kansainvälisessä ilmastopolitiikassa analysoimalla maan virallisia tekstiaineistoja diskurssianalyysin keinoin. Aloitan artikkelini tarkastelemalla lännen ja Kiinan välistä diskursiivista kamppailua Kiinan globaalista (ilmasto)vastuullisuudesta. Yhdysvaltain johdolla läntiset teollisuusmaat kritisoivat Kiinaa kansainvälisen vastuun pakoilusta ja vaativat Kiinaa ottamaan sen nousevan kansainvälisen aseman mukaista vastuuta globaaleista ongelmista. Kiina itse puolestaan vakuuttaa olevansa vastuullinen toimija, mutta väittää tiukasti, ettei sille kehitysmaana voida asettaa sen kehitystason ylittäviä globaaleja vaatimuksia. Artikkelini kahdessa muussa osiossa tarkastelen Kiinan roolia kansainvälisessä ilmastopolitiikassa ja väitän maan tuottavan samanaikaisesti kahta, osin keskenään ristiriitaistakin ilmastodiskurssia. Toisaalta Kiina korostaa kehitysmaastatustaan ja vaatii teollisuusmaita kantamaan historiallisen vastuunsa ilmastomuutoksen aiheuttamisesta, toisaalta se esittelee itsensä aktiivisena ja ilmastovastuullisena kansainvälisenä toimijana. Kumpikin diskurssi on motiiveiltaan hyvin pragmaattinen, sillä yhdessä ne puolustavat Kiinan keskeisiä intressejä kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa: kansallista suvereniteettiä, talouskasvua ja kehitysapua sekä kansainvälisen imagon parantamista.

Aineisto ja metodi

Ymmärrän valtion kansainvälisen vastuullisuuden diskursiiviseksi käytänteeksi, joka konstruoidaan sosiaalisissa käytännöissä kuten YK:n konferensseissa ja muissa virallisissa valtioidenvälisissä tapaamisissa, akateemisissa konferensseissa, poliittisissa lausunnoissa ja niin edelleen. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muut valtiot näkevät Kiinan tietynlaisena toimijana ja asettavat sille tämän aseman mukaisia odotuksia ja vaatimuksia, kun taas Kiina omassa argumentoinnissaan vastaa näihin odotuksiin luodakseen etunsa mukaisia mielikuvia toimijuudestaan. Kiinan – tai minkään muunkaan toimijan – ilmastovastuullisuus ei siis tule annettuna tai korreloi suoraan maan kehitystaseseen, vaan se muotoutuu yhtäältä muiden valtioiden asettamista vaateista ja kansainvälisistä käytänteistä, toisaalta Kiinan omista arvoista ja identiteeteistä sekä maan itse itselleen asettamista vastuista. Toisin kuin esimerkiksi kansainvälisen politiikan tutkimuksen realistisen koulukunnan edustajat, jotka korostavat vain tekojen merkitystä osoituksena poliittisesta luotettavuudesta (ks. esim. Schelling 1966), en siis pidä pelkästään toteutettuja tekoja osoituksena valtion vastuullisuudesta. Retoriikalla ja argumentoinnilla on siten tärkeä merkitys vastuullisuuden diskurssin luomisessa. Sanoilla on merkitystä, sillä puheen avulla toimijat voivat esittää esimerkiksi määrittelyjä, intentioita, arvoja, uskomuksia ja syy-seuraussuhteita. Toisaalta vastuullisuuspuheen on materialisoiduttava teoissa, jotta vastuullisuus ei jää vain ”sanahelinäksi”. Tämän vuoksi tarkastelen tässä artikkelissa sekä Kiinan ilmastopoliittisia puheenvuoroja että esittelen lyhyesti maan toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

Koska rajaan tutkimukseni aikajänteen Kioton pöytäkirjan jatkosopimusta koskeviin ilmastoneuvotteluihin, olen valinnut tutkimusaineistoksi vuoden 2007 jälkeen esitettyjä Kiinan hallituksen puheita YK:n ilmastokonferensseissa, ilmastostrategioita ja muita virallisia kannanottoja. Olen analysoinut aineiston diskurssianalyttisesti (esim. Hajer 1995; Dryzek 2005). Analyysissä olen kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, miten Kiina määrittelee ilmastomuutosta poliittisena ilmiönä ja millaista toimijuutta ja vastuuta Kiina itselleen asettaa näiden määrittelyiden perusteella. Tarkastelen sitä, mitkä ovat Kiinan mielestä ilmastomuutoksen syyt ja seuraukset, kenellä on auktoriteetti ja vastuu toimia sekä sitä, miten Kiina esittelee omaa toimijuuttaan suhteessa edellä mainittuihin määritelmiin.

Asiakirja-aineiston lisäksi olen poiminut internetistä Kiinan vastuullisuutta käsitteleviä media-

aineistoja, lähinnä *China Daily* ja *People's Daily* -sanomalehtien sekä maan virallisen uutistoimiston Xinhuan julkaisemia artikkeleita. Sanomalehtikirjoitukset tarjoavat kiinnostavan lisän hallituksen virallisille asiakirjoille, sillä ne kirjoittavat valtion linjanvetojen mukaisesti, mutta voivat käyttää virallisia asiakirjoja värikkäämpää kieltä ja siten puolustaa valtion etuja suorasanaisemmin. Kiinassahan ei ole varsinaisesti länsimaiden kaltaista vapaata lehdistöä, vaan erityisesti Xinhua toimii eräänlaisena hallituksen äänitorvena. Englanninkielistä lehtikirjoittelua voidaan siis pitkälti pitää hallituksen ulkomaalaisille suunnattuna viestintänä, joten on perusteltua tarkastella niitä rinta rinnan valtion virallisten kannanottojen kanssa. Koska keskityn tässä artikkelissa nimenomaan Kiinan valtion ulkopoliittisiin diskursiivisiin käytäntöihin, olen tietoisesti rajannut mahdolliset kilpailevat diskurssit, esimerkiksi kansalaisjärjestöjen esittämät näkemykset Kiinan vastuullisuudesta tai vastuuttomuudesta, tutkimuksen ulkopuolelle. Vaikka Kiinassa suhtaudutaan nykyisin aiempaa myönteisemmin esimerkiksi ympäristöjärjestöihin, on valtiojohton ulkopuolisten toimijoiden osallistuminen ulkopoliittikkaan hyvin rajoitettua, jos ei mahdotonta.

Diskursiivinen kamppailu Kiinan globaalista (ilmasto)vastuullisuudesta

Suurvaltojen vastuullisuuden ideaa hahmotteli ensimmäisenä poliitikkona Yhdysvaltain edesmennyt presidentti Franklin D. Roosevelt (1945), joka kirjoitti pitämättä jääneessään Jeffersonin päivän puheessaan seuraavasti: ”Näinä aikoina sodan pinnatessa olemme oppineet, että suuri valta vaatii suurta vastuullisuutta” (kirjoittajan suomennos). Kesti kuusikymmentä vuotta, ennen kuin Robert B. Zoellick, Yhdysvaltain varaulkoministeri George W. Bushin kaudella, tarttui ajatuksen, joka toi vastuullisen osallisen (*responsible stakeholder*) käsitteen kansainväliseen politiikkaan. Zoellick ei tarjonnut yksiselitteistä määritelmää käsitteelle vaan yritti sen avulla ennen kaikkea määritellä nimenomaan Kiinan kansainvälisiä vastuita ja rohkaista Yhdysvaltoja tukemaan Kiinan aiempaa vastuullisempaa roolia kansainvälisessä politiikassa:

On aika siirtyä eteenpäin ovienavaamispolitiikasta Kiinan jäsenyydelle kansainvälisessä järjestelmässä: Meidän on yhytettävä Kiina tulemaan vastuulliseksi osalliseksi siinä järjestelmässä. Kiinalla on vastuu vahvistaa kansainvälistä järjestelmää, joka on mahdollistanut sen menestyksen – – Kaikki kansat tekevät diplomatiaa edistääk-

seen kansallisia intressejään. Vastuulliset osalliset menevät pidemmälle: Ne tunnistavat, että kansainvälinen järjestelmä ylläpitää rauhallista hyvinvointia, joten ne työskentelevät vahvistaakseen sitä – – Meidän täytyy nyt rohkaista Kiinaa tulemaan vastuulliseksi osalliseksi kansainvälisessä järjestelmässä. Vastuullisena osallisena Kiina olisi enemmän kuin vain jäsen – se työskentelisi kanssamme vahvistaakseen kansainvälistä järjestelmää, joka on mahdollistanut sen menestyksen. (Zoellick 2005, kirjoittajan suomennos)

Kuten Bates Gill (2007) arvioi, Zoellickin vastuullisen osallisen käsitteen päätarkoituksena oli arvioida Kiinan politiikkaa Yhdysvaltain näkökulmasta: miten ja millaisia kansainvälisiä normeja Kiinan tulisi noudattaa, jotta se ei uhkaisi Yhdysvaltain kansallisia intressejä. Myös Barack Obaman kumpikin hallinto on omaksunut Zoellickin näkemykset, vaikka ne eivät vastuullisen osallisen käsitettä käytäkään. Ensinnä James Steinberg, Zoellickin seuraaja Obaman ensimmäisellä kaudella, esitteli oman strategisen tyynnyttelyn (*strategic reassurance*) Kiina-paradigmansa, jonka mukaan Kiinan tulisi antaa kansainväliselle yhteisölle selkeitä signaaleita rauhanomaisuudestaan ja vastuullisuudestaan (Steinberg 2009). Toisin kuin Zoellick, joka ei maininnut puheessaan ilmastomuutosta tai ylipäättään ympäristökysymyksiä lainkaan, Steinberg nosti Kiinan ja Yhdysvaltain ilmastoyhteistyön yhdeksi tärkeäksi osa-alueeksi maiden välisissä suhteissa. Toiseksi heti Obaman toisen hallintokauden alussa Tom Donilon, Yhdysvaltain kansallisen turvallisuuden neuvonantaja, kehotti Kiinaa määrittelemään kansalliset intressinsä yhdenmukaisiksi globaalien haasteiden kanssa ja kantamaan enemmän vastuuta globaalien ongelmien ratkaisemiseksi (Center for Strategic and International Studies 2012).

Sekä Kiinan hallitus että kiinalaiset tutkijat ovat yleisesti ottaen toivottaneet Yhdysvaltain diskurssin suurvaltojen vastuullisuudesta hyvin vastaan (Jin 2006). Vakuutteluna tästä Kiinan hallitus julkaisi kannanoton Kiinan rauhanomaisesta kehityksestä pian Zoellickin puheen jälkeen vuonna 2005. Kannanoton mukaan Kiinan kehitys ei tule milloinkaan uhkaamaan muita valtioita, vaan Kiina ottaa vastuullisen ja rakentavan roolin kansainvälisessä yhteistyössä. Kannanotto kuitenkin korosti, että kehittyneiden maiden tulisi kantaa suurempi vastuu universaalien, koordinoitujen ja tasapainoisen kehityksestä maailmassa, kun taas kehitysmaiden tulisi hyödyntää kaikki voimavaransa kehityksen edistämiseksi (Information Office... 2005). Vuoden 2011 kannanotossaan Kiinan

hallitus puolestaan vakuuttaa, että maa ”lunastaa aktiivisesti odotuksia sen kansainvälisestä vastuullisuudesta”. Toisaalta paperi korostaa, ettei Kiinalta voida vaatia suurempia globaaleja ponnistuksia johtuen maan kehityskaustatuksesta.

Kiinalle, väkirikkaimmalle kehitysmaalle, kaikkein tärkeintä kansainvälisen vastuun toteuttamiseksi on pitää itsensä käynnissä. Vastuullisena kansainvälisen yhteisön jäsenenä Kiina noudattaa kansainvälistä lakia ja yleisesti hyväksytyjä kansainvälisiä suhteita ohjaavia periaatteita sekä täyttää halukkaasti kansainvälisen vastuunsa. Kiina on aktiivisesti osallistunut kansainvälisen järjestelmän uudistamiseen, kansainvälisten sääntöjen muodostamiseen ja globaaleihin asioihin tarttumiseen. Se tukee muiden kehitysmaiden kehittymistä ja työskentelee turvataksaan maailman rauhan ja vakauden. Koska maiden kansalliset olot ja kehitystasot vaihtelevat, niiden tulisi sovittaa vastuut ja oikeudet kansallisen vahvuutensa mukaisesti. Niiden tulisi ottaa rakentava rooli täyttäessään kansainvälisiä vastuutaan voimavarojensa mukaisesti sekä sovittaessaan kansalliset intressinsä yhteen ihmiskunnan intressien kanssa. Omalta osaltaan Kiina aikoo omaksua enemmän kansainvälistä vastuuta sitä mukaa, kun sen laaja-alainen vahvuus kasvaa. (Information Office... 2011a, kirjoittajan suomennos)

Kiinalainen media on vaatinut hallitusta avoimemmin, että teollisuusmaiden odotukset Kiinan vastuullisuudesta tulisi paremmin suhteuttaa maan kehitystasoon. Esimerkiksi *People's Daily* -sanomalehden kolumnisti Li Hongmei (2009) huomioi, että koska Kiina on edelleen kehitysmaa, sen tärkeimpänä vastuullisuuden kohteena ovat sen omat kansalaiset. *China Daily* -sanomalehti (2010) puolestaan kirjoittaa suorakaisemmin: sen mielestä valtioiden kansainvälisten vastuiden tulisi olla kunkin maan kansallisen vahvuuden ja kansainvälisen statuksen mukaisia, joten on kaukaa haettua ja väärin ajoitettua vaatia Kiinaa ottamaan sen kyvykkyyden ylittäviä vastuita. Osa sanomalehtikirjoituksista varoittaa, että länsimaiden vaatimukset Kiinan suuremmasta vastuullisuudesta ovat todellisuudessa lännen oman vastuun pakoilua ja tarkoitettu hidastamaan Kiinan talouskehitystä sekä edistämään teollisuusmaiden omia intressejä. Esimerkiksi *People's Daily* n Li Hongmei (2009) kirjoittaa, että länsimaat arvioivat Kiinan globaalia vastuullisuutta puhtaasti siitä näkökulmasta, kuinka paljon vastuullisuutta Kiina kantaa länsimaille. Uutistoimisto Xinhua (2010) puolestaan väittää seuraavasti:

Jotkut länsimaat ovat esittäneet erilaisia teorioita ”Kiinan vastuusta” globaalin talouskriisin jälkeen. Nämä vastuut muodostavat järjestelmän, joka näyttää antavan Kiinalle vastuun koko maailman pelastamisesta – – Jotkut länsimaat myös paisuttelevat Kiinan asemaa maailman suurimpana kasvihuonekaasujen tuottajana ja vaativat sitä noudattamaan sitovia päästövähennysvaatimuksia. Samaa aikaa nämä maat eivät halua Kiinan nauttivan kehitykselle tarjolla olevaa erityiskohdelua. Ne uskovat, että Kiinan vaatimus ”yhteisten mutta eriytettyjen vastuiden” periaatteesta on vain yritys pakoilla vastuuta. (Kirjoittajan suomennos)

Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa teollisuusmaat ovat jo vuosia kritisoineet Kiinaa vastuuttomaksi, koska Kiina on johdonmukaisesti vastustanut kehitysmaiden päästörajoituksia. Erityisen kritiikin kohteeksi Kiina joutui Kööpenhaminan ilmastokonferenssissa vuonna 2009, kun esimerkiksi Britannian pääministeri Gordon Brown ja ilmastoneuvottelija Ed Miliband syyttivät avoimesti Kiinaa vastuuttomuudesta ja neuvottelutuloksen torpedoimisesta (Lynas 2009; Porter 2009; Vidal 2009). Kiina vastasi näihin syytöksiin vuoden 2011 ilmastostrategiassaan, jossa se ylisti sekä presidentti Hu Jintaon että pääministeri Wen Jiabaon väsymättömiä ponnistuksia kansainvälisen ilmastosovun saavuttamiseksi (Information Office... 2011b). Myös vuoden 2011 hallituksen kannanotto Kiinan rauhanomaisesta kehityksestä korostaa, että Kiina ei suinkaan pakoile kansainvälistä ilmastovastuullisuuttaan. Ensinnä kannanotto muistuttaa Kiinan olleen ensimmäinen kehitysmaa, joka valmisteli oman kansallisen ilmasto-ohjelmansa. Toiseksi kannanotto väittää Kiinan olevan yksi niistä maista, jotka ovat eniten pyrkineet säästämään energiaa ja vähentämään päästöjä sekä edistyneet nopeimmin uuden ja uusiutuvan energian käyttöönotossa (Information Office... 2011a). Kiina kuitenkin kiistää olevansa vastuussa ilmastomuutoksen aiheutumisesta ja vaatii kehittyneitä maita kantamaan historiallisen vastuunsa. Hallituksen edustajat ovat useissa yhteyksissä kehottaneet länsimaita lunastamaan lupauksensa päästövähennyksistä, mutta Dohan ilmastokonferenssin yhteydessä vuonna 2012 uutistoimisto Xinhua otti painokkaamman kannan:

On aika kysyä, mitä Yhdysvallat on tehnyt. Se jättäytyi ulos Kioton pöytäkirjasta vuonna 2001 ja on kieltäytynyt kaikista sitovista päästövähennyksistä. Mikäli maailman suurin talous ei osallistu, mikä tahansa edistys päästövähennyksissä

on turhaa. Vastuullisen globaalien toimijain, kuten Yhdysvaltojen itsensä usein esittää, tulisi näyttää esimerkkiä muulle maailmalle sen sijaan, että se vain odottaa jonkun muun suostuvan kompromisseihin. (Xinhua 2012a, kirjoittajan suomennos)

Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa Kiina pitää tiukasti kiinni kehitysaastatuksesta. Kuten hallituksen ilmastoneuvottelija Xie Zhenhua (2010) sanoo, ”*olisi epärealistista ja järjetöntä vaatia Kiinalta absoluuttisia päästövähennyksiä nykyisellä kehitystasolla, jossa bruttokansantuote asukasta kohden on vain noin 5 000 Yhdysvaltain dollaria.*” Tätä taustaa vasten tarkastelen seuraavassa osiossa, miten Kiina rakentaa diskursiivisesti kehitysaastatusta ja millaisia vaikutuksia tästä on valtion rooliin kansainvälisessä ilmastopolitiikassa.

Kiinan kehitysaastatus kansainvälisessä ilmastopolitiikassa

Viime vuosikymmenien nopeasta talouskasvusta huolimatta Kiina on edelleen kehitysmaa, jossa Xinhuan (2011) mukaan noin 128 miljoonaa kansalaista elää edelleen alle maan virallisen köyhyysrajan (2 300 juania eli n. 276 euroa vuodessa). Tämän vuoksi Kiinan hallitus pitää talouskasvun ylläpitämistä tärkeimpänä prioriteettinaan. Se ei ole valmis tekemään päätöksiä, jotka voisivat dramaattisesti nostaa tuotantokustannuksia Kiinassa ja mahdollisesti johtaisivat tuotannon laaja-alaiseen siirtämiseen Kiinasta halvemman työvoiman maihin. Vaikka hallitus on viime vuosina enenevässä määrin alkanut linjata, ettei talouskasvu tulisi edistää ympäristön pilaamiseen hinnalla, pidetään talouskasvua kuitenkin ympäristönsuojelun edellytyksenä. Esimerkiksi Kiinan Kommunistisen puolueen 18. kansallinen kongressi tunnusti marraskuussa 2012, että Kiina on noussut ”*uudelle kehitystasolle*”, minkä vuoksi maan ei tulisi keskittyä pelkästään nopeaan talouskasvuun vaan integroida ympäristönsuojelu, päästöjen vähennys ja energiansäästö kehityksen kokonaistavoitteisiin. Ympäristöministeri Zhou Shengxianin sanoin:

Meidän täytyy varmistaa, että ympäristönsuojelu on olennainen osa yrityksiämme edistää talouskasvua. On mahdotonta saavuttaa ympäristönsuojelua ilman talouskasvua; se olisi kuin yrittää pyydystää kalaa puusta. Ja jos vain edistetään talouskasvua ilman ympäristönsuojelun huomioimista, olisi se kuin ottaa ensin vesi pois altaasta ja yrittää sitten kalastaa siinä. (CCTV 2012, kirjoittajan suomennos)

Kiina on osallistunut YK:n ilmastoneuvotteluihin niiden alusta alkaen ja esiintynyt neuvotteluissa erityisesti kehitysmaiden äänitorvena vaatien kansainvälistä oikeudenmukaisuutta maiden historiallisten päästöjen perusteella. Kiina määrittelee ilmastomuutoksen sekä ympäristö- että kehitysongelmaksi, mutta ”*ennen kaikkea kehitysongelmaksi*” (National Development... 2007). Tästä määritelmästä johtuen Kiina korostaa ilmastopuheissaan kehityskysymyksiä: Ensinnäkin se vuoksi, että kehittyneiden maiden kehitys on aiheuttanut ilmastomuutoksen ja toiseksi siksi, että ilmastomuutos vaikeuttaa merkittävästi kehitysmaiden kehitystä.

Kiinan hallituksen mukaan ilmastomuutokseen voidaan löytää ratkaisu vain maailmanlaajuisen kestävä kehityksen keinoin, minkä vuoksi se vaatii teollisuusmaita muuttamaan kulutustottumuksiaan, leikkaamaan päästöjään sekä tukemaan kehitysmaiden sopeutumista ilmastomuutokseen. Kehitysmaiden puolestaan tulisi Kiinan hallituksen mielestä keskittyä ennen kaikkea edistämään kehitystä, koska mitä kehittyneempiä maat ovat, sitä paremmat valmiudet niillä on kohdata ilmastomuutoksen haasteet. Tämän vuoksi Kiina pitää tiukasti kiinni YK:n ilmastokongressissa sovitusta yhteisen, mutta eriytetyn vastuun periaatteesta (ks. alla), korostaa teollisuusmaiden historiallista ilmastovastuuta ja vastustaa kehitysmaille asetettavan laillisesti sitovia päästörajoitusvelvollisuuksia. Kuten Kiinan silloinen pääministeri Wen Jiabao sanoi vuonna 2008:

Jos katsomme maailman kehityshistoriaa, näemme, että kehittyneet maat ovat kohdanneet resurssi- ja ympäristöhaasteensa vaihteittain kaksisataa vuotta kestäneen teollistumisensa aikana. Mutta me kohtaamme kaikki haasteet samaan aikaan. Lisäksi, meidän on huomioitava energiansäästö ja saasteet paljon lyhyemmällä aikavälillä kuin kehittyneiden maiden, joilla meni siihen vuosikymmeniä sen jälkeen, kun niiden taloudet olivat jo hyvin kehittyneet. Vaikeudet, jotka kohtaamme, ovat siten ennennäkemättömät. (Wen 2008, kirjoittajan suomennos)

Vaikka Kiina ei kuulu köyhimpiin kehitysmaihin, ryhmittyy se siis edelleen kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa kehitysmaiden G77-ryhmään ja puhuu yleensä kaikkien kehitysmaiden intressien puolesta. Onkin retorisesti kannattavampaa puhua kehitysmaiden tarpeista ja vaatimuksista yleisesti, koska näiden painoarvo on laajasti tunnustettu ilmastoneuvotteluissa. Jos Kiina puhuisi eksplisiittisemmin sen omista vaatimuksista esimerkiksi teknologian

siirron tai rahoituksen suhteen, vastaanotto teollisuusmaissa olisi luonnollisesti hiysempi. Viime vuosina Kiina on kuitenkin yhä vahvemmin ryhmäytynyt muiden suurten kehittyvien maiden kanssa perustamalla niin sanotun BASIC-ryhmän (Brasilia, Etelä-Afrikka, Intia ja Kiina), joka yhteisrintamassa vastustaa sitovia päästötavoitteita kehitysmaille (ks. esim. Hallding *et al.* 2011). BASIC-ryhmässä Kiina pystyy osin valmistautumaan tilanteeseen, jossa G77-maat eivät enää huoli sitä riveihinsä: olisihan erityisesti pienten saarivaltioiden ja vähiten kehittyneiden kehitysmaiden edun mukaista, että Kiina ottaisi aiempaa suurempia sitoumuksia ilmastomuutoksen torjumiseksi.

Kiinan hallitus myöntää, että maan kasvihuonekaasupäästöt tulevat edelleen kasvamaan, sillä energian kokonaiskulutuksen arvioidaan kasvavan 4,5 prosenttia vuodessa seuraavan kahdenkymmenen vuoden ajan (Xinhua 2013). Hallitus kuitenkin vakuuttaa, että Kiinan päästöjen kasvu on oikeutettua, koska ne aiheutuvat ennen kaikkea köyhyyden vähentämisestä ja köyhimpien kiinalaisten elintason nostamisesta. Hallituksen ilmastodiskurssi erottelee Kiinan ja muiden kehitysmaiden päästöt luonteeltaan selvästi erilaisiksi kuin kehittyneiden maiden korkeasta elintasosta johtuvat ”luksuspäästöt”: se kuvailee kehitysmaiden ilmastopäästöjä ”hengissäpysymispäästöiksi” ja ”kehityspäästöiksi”. Näiden lisäksi Kiina on alkanut lisääntyvässä määrin puhua ”ulkoistetuista” päästöistä, joilla se tarkoittaa länsimaiseen kulutukseen tuottavien tehtaiden aiheuttamia päästöjä. Esimerkiksi Kiinan ulkoministeriön edustaja Qin Gang sanoi vuonna 2007 seuraavasti:

Kehittyneet maat ovat siirtäneet paljon teollisuustuotantoaan Kiinaan. Monet asiat, joihin te pukeudutte, joita te käytätte ja joita te syötte, on tuotettu Kiinassa. Toisaalta, te lisäätte tuotantoa Kiinassa, toisaalta te kritisoitte Kiinaa päästövähennyskysymyksissä. (The New York Times 2007, kirjoittajan suomennos)

Useat tutkimukset ovatkin osoittaneet, että samalla, kun Kiinasta on tullut maailman tuotannon keskus, sinne on keskittynyt myös maailman suurimmat ilmastopäästöt. Kiinasta on siis tullut maailman suurin kasvihuonepäästöjen nettoviejä: Esimerkiksi Wang ja Watson (2007) esittävät, että 23 prosenttia Kiinan kasvihuonekaasuista aiheutuu länsimaihin viedyistä tuotteista. Myös Guan kollegoineen (2009) arvioi, että puolet Kiinan ilmastopäästöjen kasvusta johtuu viennistä, kuten elektroniikasta, metallista, kemikaaleista ja teks-

tiilituotannosta. Kolikon kääntöpuolena monet teollisuusmaat ovat tilastojen mukaan onnistuneet vähentämään päästöjään, vaikka tosiasiallisesti päästövähennykset johtuvat niin sanotusta Kiina-ilmioista, jossa länsimaiset tehtaat ovat siirtäneet tuotantoaan Kiinaan. Esimerkiksi Britannian kokonaispäästöt ovat kasvaneet 10 prosenttia vuodesta 1993, kun huomioon otetaan myös tuonnista johtuvat kulutusperustaiset päästöt, vaikka alueella tuotetut päästöt ovatkin vähentyneet (Committee On Climate Change 2013). Globaalin oikeudenmukaisuuden edistämiseksi olisi tärkeää, että tämä maailmankaupasta johtuva rakenteellinen tekijä otettaisiin virallisesti huomioon kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. Tällä hetkellä neuvottelut keskittyvät pääasiassa maiden tuotantoperusteisiin päästöihin.

Kiina ilmastovastuullisena toimijana

Vaikka Kiina keskittyy ilmastodiskurssissaan kehitysmaastatuksensa korostamiseen, tämä ei tarkoita, että Kiinan hallitus ei ottaisi ilmastomuutosta vakavasti. Päinvastoin Kiinan johto on hyvin tietoinen ilmastomuutoksen ja muiden ympäristöongelmien aiheuttamasta uhkasta maan kestäväälle kehitykselle ja yhteiskuntarauhalle. Vuoden 2012 ilmastostrategiassaan hallitus määritteli Kiinan olevan yksi niistä maista, jotka ovat haavoittuvaimpia ilmastomuutokselle. Hallitus arvioi, että pelkästään vuonna 2011 ilmastomuutoksen liittyvät äärimmäiset sääilmiöt ja luonnonkatastrofit aiheuttivat vahinkoa 430 miljoonalle kiinalaiselle ja taloudellisia vahinkoja 309,6 miljardin juanin (noin 37,6 miljardia euroa) edestä (National Development and Reform Commission 2012). Aiemmin hallitus on arvioinut, että jopa 150 miljoonaa kiinalaista on uudelleen sijoitettava ilmastotyistä (Watts 2009b).

Rauhanomaisen kehityksen periaate on ollut Kiinan keskeinen diplomaattinen ohjenuora vuodesta 2004 alkaen. Periaate korostaa, ettei Kiinan kehitys uhkaa muiden valtioiden – tai ympäristön – hyvinvointia, vaan muut maat voivat hyötyä siitä. Retoriikassaan Kiina korostaa niin sanottua *win-win*-ratkaisuja ja vakuuttaa olevansa valmis työskentelemään kaikkien maiden kanssa globaalin hyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen saavuttamiseksi. Vähentääkseen kansainvälistä pelkoa Kiinan noususta, korostaakseen globaalia vastuullisuuttaan ja rakentaakseen niin sanottua *pehmeää valtaa* (*soft power*), on hallitus alkanut hyödyntämään diplomaatiassaan Kiinan harmoniaa korostavaa traditionaalista kulttuuria ja filosofiaa,

erityisesti konfutselaisuutta. Kiina ei enää puhu kansainvälisillä areenoilla marxismista tai kommunismista, mitkä helposti ymmärretään länsimaissa totalitarismin hyponyymeiksi (Fairclough 1989: 116). Ilmastodiplomatiassaan Kiina valitsee metaforia, jotka pyrkivät rakentamaan rauhanomaista linjaa korostamalla globaalia yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja harmoniaa. Esimerkiksi vuonna 2009 Kiinan delegaatio vakuutti YK:n ilmastokonferenssissa Kööpenhaminassa, että Kiinan ilmastopolitiikka kuvastaa maan vastuuntuntoa ihmiskunnan selviytymisestä ja kehityksestä sekä äiti maan tulevaisuudesta (Delegation of China 2009). Kiina siis esittää itsensä vastuuntuntoisena ilmastotoimijana, mutta muistaa myös korostaa olevansa tätä vapaaehtoisesti – kehitysmaana sille ei tule asettaa sitovia päästövähennysvelvoitteita.

Kiinan johto painottaa lausunnoissaan tukevasa kansainvälistä yhteistyötä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. Maan hallitus pitää YK:n ilmastosopimusta ja sen Kioton pöytäkirjaa ainoana universaalina ja kattavana forumina kansainvälisille ilmastoneuvotteluille, koska niissä pitäydytään YK:n ilmastosopimukseen vuonna 1992 kirjatussa yhteisen, mutta eriytetyn vastuun periaatteessa. Periaatteen mukaan teollisuusmaiden tulee kantaa päävastuu ilmastopäästöjen leikkaamisesta, joten kummassakaan asiakirjassa ei ole asetettu kehitysmaaksi luetulle Kiinalle määrällisiä päästövähennysvelvoitteita. Toistaiseksi Kiina ei ole tehnyt merkittäviä avauksia kansainvälisten ilmastoneuvottelujen solmujen avaamiseksi esimerkiksi esittämällä, kuinka sen mielestä edellä mainittua periaatetta tulisi konkreettisesti soveltaa Kiinan oman elintason ja kansainvälisen aseman noustessa. Kiina myös vastustaa virallisia ilmastokeskusteluja YK:n turvallisuusneuvostossa, koska neuvosto ei noudata yhteisen, mutta eriytetyn vastuun periaatetta. Kiina on kuitenkin myös ottanut osaa YK:n konvention ulkopuolisiin foorumeihin, kuten Asia-Pacific Partnership on Clean Development and Climate (2005–2011) ja Global Green Growth Forum (2011–). Nämä ryhmät tarjoavat Kiinalle mahdollisuuden paitsi todistella vastuullista rooliaan, myös mahdollisuuksia saada teollisuusmailta tietotaitoa esimerkiksi niin sanotuista vihreistä tekniikoista ja uusiutuvista energiamuodoista sekä teknologisia resursseja ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseksi.

Kiina ei pelkästään puhu olevansa vastuullinen ilmastotoimija, vaan maan hallitus on 2000-luvun lopusta alkaen asettanut kiristyviä ilmastotavoitteita voidakseen hillitä ilmastomuutosta ja sopeutua siihen. Vuonna 2007 se julkaisi ensimmäistä

kertaa kansallisen ilmasto-ohjelmansa, jonka esipuheessa vakuutetaan: ”Vastuullisena kehitysmaana Kiina pitää ilmastomuutosta erittäin tärkeänä aiheena” (National Development... 2007, kirjoittajan suomennos). Elokuussa 2009 Kiinan korkea lainsäädännöllinen elin Kansankongressi hyväksyi ensi kertaa ilmastomuutokseen liittyvän päätöslauselman. Päätöslauselman mukaan:

Ilmastomuutokseen vastaaminen on tärkeä haaste ja mahdollisuus Kiinan taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Ilmastomuutokseen aktiivisesti vastaaminen on erittäin tärkeää Kiinan kokonaistaloudelle, sosiaaliselle kehitykselle ja kansan välttämättömille intresseille sekä merkittävää ihmisten hengissä selviytymiselle ja koko maailman kehitykselle. (Standing Committee... 2009, kirjoittajan suomennos)

Päätöslauselma korosti niin sanotun tieteellisen kehityksen periaatetta ja lupasi vahvistaa Kiinan lainsäädäntöä siten, että ilmastomuutos voitaisiin huomioida aiempaa paremmin. Saman vuoden marraskuussa Kiina ilmoitti vapaaehtoisesta tavoitteestaan vähentää hiili-intensiteettiä bruttokansantuoteyksikköä kohden 40–45 prosentilla verrattuna vuoden 2005 päästöihin (Xinhua 2009). Tavoite sisällytettiin hallituksen 12. viisivuotissuunnitelmaan (2011–2015), joka tavoittelee energian kulutuksen vähentämistä 16 prosentilla ja hiilidioksidipäästöjen vähentämistä 17 prosentilla bruttokansantuoteyksikköä kohden vuoteen 2015 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi Kiinassa on suljettu tehotomia tehtaita ja voimaloita, edistetty energiatehokkuutta ja luotu valtakunnallisia säädöksiä esimerkiksi autojen päästöille. Kiina on myös investoinut erittäin voimakkaasti uusiutuvien energialähteiden kehittämiseen, ja keväällä 2012 hallitus julkaisi luonnosversion maan ilmastolaista, jonka odotetaan astuvan voimaan parin vuoden kuluessa. Kesäkuussa 2013 eteläkiinalaisessa Shenzhenin suurkaupungissa aloitettiin Kiinan ensimmäinen päästökauppakokeilu, minkä lisäksi hallitus suunnittelee päästökaupan pilotti-ohjelmien aloittamista myös neljässä muussa suurkaupungissa (Peking, Shanghai, Tianjin ja Chongqing) ja kahdessa provinssissa (Guangdong ja Hubei). Päästökaupasta pyritään saamaan maanlaajuinen vuonna 2016, kun 13. viisivuotissuunnitelma astuu voimaan (Xinhua 2012b).

Kiina on siis ottanut tärkeitä askeleita ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Ehkä merkittävin, vaikkakin sosiaalisilta vaikutuksilta kyseenalaisin, toimi myös ilmastopolitiikan näkökulmasta

on ollut Kiinan yhden lapsen politiikka vuodesta 1979 alkaen. Vaikka yhden lapsen politiikkaa ei aloitettukaan ilmastoyhdistä, korostaa nykyhallitus usein lausunnoissaan sen ilmastovaikutuksia. Hillitsemällä väestönkasvua sekä parantamalla kokonaisenergiatehokkuuttaan Kiina onkin onnistunut ehkäisemään kaikkein vaarallisimman päästöjen kasvun 1980-luvulta alkaen (Gallagher 2007). Toisaalta on huomioitava, että Kiinan toimenpiteet päästöjen vähentämiseksi pienentävät vain maan suhteellisia päästöjä, ja kokonaispäästöt tulevat kasvamaan tulevina vuosina merkittävästi. Tämä johtuu siitä, että maan alati kasvava energiantuotanto katetaan edelleen pitkälti hiilellä. On kuitenkin ennustettu, että Kiinan seuraava viisivuotissuunnitelma tulisi sisältämään jonkinlaisen absoluuttisen päästövähennystavoitteen (Hook & Clark 2013). Kiinan hallitus ei ole esittänyt, milloin se arvioi Kiinan kokonaispäästöjen kasvun kääntyvän laskuun, mutta valtion aiempi tiede- ja teknologiaministeri on epävirallisesti ennustanut tämän tapahtuvan vuosien 2030 ja 2040 välillä (Watts 2009c).

Yhteenveto

Koska Kiina on viime vuosikymmenten aikana noussut Yhdysvaltain valta-aseman ainoaksi varteenotettavaksi haastajaksi, on maailman huomio kääntynyt Kiinaan. Myös kansainvälisen vastuullisuuden diskurssi tuotetaan ennen kaikkea Yhdysvaltain ja Kiinan välisessä kanssakäymisessä. Vuodesta 2005 asti Yhdysvallat on yhyttänyt Kiinaa ryhtymään vastuulliseksi osalliseksi kansainvälisessä politiikassa ja kantamaan nousevan globaalien ongelmien ratkaisemiseksi. Kiina ei sinänsä kiistä, etteikö suurvalloilla olisi suurempi vastuu kansainvälisessä politiikassa, mutta Kiina ei miellä itseään vielä suurvalloiksi. Kiinan mielestä on ennen aikaista vaatia siltä laajempaa ja syvällisempää globaalia vastuuta. Erityisesti tämä korostuu kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, jossa Kiina esittää itsensä osana kehitysmaiden ryhmää. Kiina vaatii teollisuusmaita paitsi vähentämään omia päästöjään, myös tukemaan kehitysmaiden (mukaan lukien Kiina) toimia päästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi. Koska Kiina ei halua tulla nähdyksi kansainvälisenä uhkana, se esittelee itsensä vastuullisena toimijana, joka on vapaaehtoisesti asettanut yhä tiukentuvia ilmastopolitiikkoja kotimaassaan. Kiina on siis ainakin jossain määrin sisäistänyt Yhdysvaltain edistämän diskurssin kansainvälisestä vastuullisuudesta.

Kansainvälinen paine ei toki yksin riitä motivoimaan Kiinan valtiojohtoa ajamaan kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa, vaan kuten muusakin politiikassa, Kiinan Kommunistisen puolueen legitimitetin turvaamiseksi hallitus asettaa sisäpoliittisen vakauden tärkeimmäksi prioriteetikseen. Sisäinen paine tiukempaan ympäristölainsäädäntöön on kuitenkin kasvanut viime vuosina, kun kansalaisyhteiskunta on alkanut yhä äänekkäämmin vaatimaan hallitukselta toimia muun muassa ilmansaasteisiin, ympäristön pilaantumiseen ja ruokaturvallisuuteen liittyvien moninaisten ongelmien ratkaisemiseksi. Jää silti epäselväksi, kuinka korkea kehitysaste Kiinan tulee sen johdon mielestä saavuttaa, jotta se on valmis luopumaan ”kehitys ennen kaikkea” -politiikastaan.

On selvää, että Kiina ei voi enää pitkään piiloutua kehitysmaastatuksensa taakse, sillä maan elintaso on noussut viime vuosina merkittävästi. On myös selvää, että ilmastomuutoksen hillitsemiseksi kaikkien suurten päästöjentuottajien Kiina mukaan lukien on osallistuttava päästöleikkauksiin. Tällä hetkellä Kiina ei kuitenkaan ole suostuvainen asettamaan maan taloudellista kehitystä alttiiksi absoluuttisten päästövähennyksien vuoksi. Kiinan nykyisen johdon on ennakoitu puolustavan maan kansainvälisiä oikeuksia ja kansallisia intressejä aiempaa hanakammin, mikä todennäköisesti vähentää valtion halukkuutta kompromisseihin kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. On toisaalta huomioitava, että länsimaiset kuluttajat ovat osaltaan vastuussa Kiinan ilmastopäästöjen kasvusta johtuen niin sanotuista *offshore*-päästöistä, eli päästöistä, jotka syntyvät Kiinassa vientituotteiden tuotannosta. Kiina olisi todennäköisesti nykyistä huomattavasti joustavampi kansainvälisissä ilmastoneuvottelupöydissä, jos tämä rakenteellinen seikka otettaisiin virallisesti huomioon. Tärkeä edellytys Kiinan halukkuudelle ottaa nykyistä suurempaa globaalia ilmastovastuuta onkin teollisuusmaiden määrätietoinen toiminta päästöjen leikkaamiseksi sekä kehitysmaiden ilmastotoimien rahoittamiseksi.

Lähteet

- CCTV (2012). *Preserving the environment a major concern for China*. 17.6.2013, <http://english.cntv.cn/program/china24/20121113/107731.shtml>
- Center for Strategic and International Studies (2012). Statesmen's forum: The honorable Thomas E. Donilon, U.S. National Security Advisor. 8.5.2013, http://csis.org/files/attachments/121511_Donilon_Statesmens_Forum_TS.pdf
- Chan, Gerald (2006). *China's compliance in global affairs. Trade, arms control, environmental protection, human rights*.

- World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., Singapore.
- Chen, Gang (2012). *China's climate policy*. Routledge, New York.
- China Daily (2010). *Responsible power*. 8.5.2013, http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2010-06/17/content_9981881.htm
- Committee on Climate Change (2013). *Reducing the UK's carbon footprint*. 17.6.2013, <http://www.theccc.org.uk/wp-content/uploads/2013/04/Reducing-carbon-footprint-report.pdf>
- Delegation of China (2009). *Statement of the delegation of China in the LCA plenary*. 16.12.2009, <http://www.ccchina.gov.cn/en/NewsInfo.asp?NewsId=19854>.
- Dryzek, John S. (2005). *The politics of the Earth. Environmental discourses*. Oxford University Press, New York.
- Fairclough, Norman (1989). *Language and power*. Longman Group UK Limited, London.
- Gallagher, Kelly Sims (2007). China needs help with climate change. *Current History* 106:703, 389–394.
- Gill, Bates (2007). *China becoming a responsible stakeholder*. 28.5.2013. http://carnegieendowment.org/files/Bates_paper.pdf
- Gong, Gloria Jean (2011). What China wants: China's climate change priorities in a post-Copenhagen world. *Global Change, Peace & Security* 23:2, 159–175.
- Guan, Dabo, Peters, Glen, Weber, Christopher L. & Hubacek, Klaus (2009). Journey to world top emitter – an analysis of the driving forces of China's recent CO2 emissions surge. *Geophysical Research Letters* 36, L04709.
- Hajer, Maarten A. (1995). *The politics of environmental discourse*. Clarendon Press, Oxford.
- Halding, Karl, Olsson, Marie, Atteridge, Aaron, Vihma, Antto, Carson, Marcus & Román, Mikael (2011). Together alone. BASIC countries and the climate change conundrum. *TemaNord* 2011:530.
- Harris, Paul G (2011, toim.). *China's responsibility for climate change. Ethics, fairness and environmental policy*. The Policy Press, Bristol.
- Hook, Leslie & Clark, Pilita (2013). China eyes cap on carbon emissions by 2016. *The Financial Times*, 27.5.2013.
- Information Office of the State Council of the People's Republic of China (2005). *China's peaceful development road*. 22.5.2013, <http://www.china.org.cn/english/2005/Dec/152669.htm>
- Information Office of the State Council of the People's Republic of China (2011a). *China's peaceful development*. 22.5.2013, http://english.gov.cn/official/2011-09/06/content_1941354.htm
- Information Office of the State Council of the People's Republic of China (2011b). *White Paper: China's policies and actions for addressing climate change*. 15.2.2012, <http://www.china-un.org/eng/hyyfy/t521513.htm>
- Jin, Canrong (2006). A New Framework. *Beijing Review*, 20.1.2006.
- Lewis, Joanna I. (2007). China's strategic priorities in international climate change negotiations. *The Washington Quarterly* 31:1, 155–174.
- Li, Hongmei (2009). Reflect on China's responsibility. *People's Daily Online*, 23.3.2009.
- Lynas, Mark (2009). How do I know China wrecked the Copenhagen deal? I was in the room. *The Guardian*, 22.12.2009.
- Moore, Scott (2011). Strategic imperative? Reading China's climate policy in terms of core interests. *Global Change, Peace & Security* 23:2,147–157.
- National Development and Reform Commission People's Republic of China (2007). *China's National Climate Change Programme*. 17.6.2013, <http://www.china.org.cn/english/environment/213624.htm>
- National Development and Reform Commission (2012). *China's policies and actions for addressing climate change*. 5.2.2013, <http://www.ccchina.gov.cn/WebSite/CCChina/UpFile/File1324.pdf>
- PBL Netherlands Environmental Assessment Agency (2012). *Trends in global CO2 emissions. 2012 Report*. 17.6.2013, http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/PBL_2012_Trends_in_global_CO2_emissions_500114022.pdf
- Porter, Andrew (2009). China and America to blame for Copenhagen failure, says Brown. *The Telegraph*, 21.12.2009.
- Roosevelt, Franklin D. (1945). *Undelivered address prepared for Jefferson Day*. 6.3.2013, <http://georgiainfo.galileo.usg.edu/FDRspeeches/FDRspeech45-1.htm>.
- Schelling, Thomas C. (1966). *Arms and influence*. Yale University Press, New Haven.
- Standing Committee of the National People's Congress (2009). 全国人民代表大会常务委员会关于积极应对气候变化的决议. 6.3.2013, http://www.npc.gov.cn/npc/xinwen/rdyw/wj/2009-08/27/content_1516165.htm
- Steinberg, James (2009). Administration's vision of the U.S.-China relationship. 17.6.2013, <http://www.state.gov/s/d/former/steinberg/remarks/2009/169332.htm>
- The New York Times* (2007). China rejects criticism of its carbon emissions. 21.6.2007.
- Vidal, John (2009). Ed Miliband: China tried to hijack Copenhagen climate deal. *The Guardian*. 20.12.2009.
- Wang, Tao & Watson, Jim (2007). Who Owns China's Carbon Emissions? *Tyndall Briefing Note* 23.
- Watts, Jonathan (2009a). China alone could bring world to brink of climate calamity, claims US official. *The Guardian*, 9.6.2009.
- Watts, Jonathan (2009b). We have taken every measure we can think of to stop the desert moving closer and submerging our crops and villages. *The Guardian*, 18.5.2009.
- Watts, Jonathan (2009c). China's carbon emissions will peak between 2030 and 2040, says minister. *The Guardian*, 6.12.2009.
- Wen, Jiabao (2008). *Strengthen international technology cooperation and address climate change actively. Speech at the Beijing high level conference on climate change: technology development and technology transfer*. 25.12.2012, <http://jm.chineseembassy.org/eng/xw/P020081113418748745558.pdf>
- Xinhua (2009). China announces targets on carbon emission cuts. 28.5.2013, http://news.xinhuanet.com/english/2009-11/26/content_12544181.htm
- Xinhua (2010). Beware extolling China to danger with world-level "responsibilities". 28.5.2013, <http://english.people.com.cn/90001/90776/90883/7107682.html>
- Xinhua (2011). China raises poverty line by 80 pct to benefit over 100 mln. 7.10.2013. http://news.xinhuanet.com/english2010/china/2011-11/29/c_131277041.htm
- Xinhua (2012a). China voice: welcome to "real world" of

- climate change. 28.5.2013, http://news.xinhuanet.com/english/indepth/2012-12/04/c_132018865.htm
- Xinhua (2012b). China eyes nationwide emission trading programs in 2016-2020: official. 28.5.2013, http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-12/06/c_132024197.htm
- Xinhua (2013). China's energy demand to peak in 20 years: expert. 25.5.2013, http://news.xinhuanet.com/english/china/2013-05/25/c_132408324.htm
- Zoellick, Robert B. (2005). *Whither China: from membership to responsibility? Remarks to national committee on U.S.-China relations*. 25.12.2012, http://www.ncuscr.org/files/2005Gala_RobertZoellick_Whither_China1.pdf